

Mozart ja keiser Titus

Tiiu Levald

MOZARTI ooperi "LA CLEMENZA DI TITO" kontsertettekannet ARVO VOLMERI dirigeerimisel rahvusooperis Estonia 18. II.

Mida elus elatakse, saab isiksuseks.

Isiksus ongi elu kokkuvõtt – ajaks muutunud ruum,

Mis tahab olla suuremas ruumis, selles,

Mille nimi on kevad või taevas või armastus.

Jaan Kaplinski

Kuulanud Estonia renoveeritud ooperisaalis Mozarti ooperi "La clemenza di Tito" ("Tituse halastus", 1791) kontsertettekannet, oli tagantjärele veel mitu päeva selline tunne, nagu oleks viibinud kuskil väga kauges ja uskumatult puhtas maailmas. Maailmas, kus peetakse lugu ustavusest, aususest, sõprusest, omakaspüüdmatuses ja kus osatakse eristada tõe valest.

Mozart oli uskumatult vara küpsenud lapsena, tõsine täiskasvanu oma 35. eluaastaks (see ooper jäi tema viimaseks) ning samas ei unustanud ta surmani, kuidas olla laps. Kuigi väidetakse, et *opera seria* eeldas iga tegelaskuju püsivust ühes kindlas eetilises väärtuses raamis, siis Mozart on kindlasti neid piire avardanud ning tema filosoofilised arutlused muusikas igavikulised. Nii keiser Tituse, krooni ihaldava Vitellia kui ka tema austaja Sextuse vokaalpartiid on tulvil armastusest, pettumisest, vihkamisest ning alatusest sünnitatud siseheitlusi.

Erakordse sisemise jõu ja kirglikkusega ning täiusliku vokaaltehnikaga laulis **Herbert Lippert** (Austria) kogu Tituse partii, eriti jäi kõrvu püsima II vaatuse aarias "Võtke minult riik, halastavad jumalad, või andke mulle teine süda!". Kui tenorite osad Mozarti varasemates ooperites on eeldanud kaunis lüürilist lähene- mist, siis Tituse vokaalpartii on väga nõudlik juba koloratuurtehniliselt, kõnealusel aarias

peab valdama ka kõrgusi ja ühtlasi head dramatismi. Äärmiselt kaasahaarav oli Lipperti intensiivne suhtlemine partneritega, hoolimata sellest, et tegu oli kontsertettekandega.

Vitellia vokaalpartii on Mozarti naistege- laste hulgas kindlasti üks säravamaid. Siia on koondunud inimvõimete piirid vokaalpartii diapasoonis (väikese oktaavi g kuni kolmanda oktaavi d), aga ka karakteri mitmeplaaniline areng esimese vaatuse äärmiselt verejanu- lisest fuuriast ennastohverdava malbuseni ooperi lõpus. **Christina Lamberti** (USA) oli igati selle rolli vääriline, tema mahlakas, dramaatilisest lüüriliste värvideni hääli oli lummas ja kuna tema rollinimistus on Donna Anna ja Fiodiligi ("Don Giovanni" ja "Così fan tutte"), mille kvintessentsiks võiks nimetada Vitellia partiid, siis oli nauditav ka lauljanna stiililine puhtus: kuskil ei kuritarvitatud ta sopranile äärmuslikke alumise registri toone, elegantse diskreetsusega laulis ta mitte just kergelt saavutatud ülemised tippnoodid ja sündmuste kulgedes pehmenes ka tooni värv.

Hea ja uhke tunne oli kuulata meie noorte lauljate absoluutset võrdvärsust nii heas rahvusvahelises ansambelis. Annio roll on vahest kõige üheplaanisem oma seesmiselt karakterilt, kuid **Helen Lokuta** laulis selle metsosopranile väga tülikas kõrgregistris püsiva partii säravalt ja väga klaari tekstiandmisega – kuulaja toodi puhta ning ülla hingeeluga nooruk.

Sextuse roll on mitmete praegu ilma tegevate metsode poolt tuntuks lauldud (Suzan Graham, Vesselina Kasarova) ja lati väga kõrgele seadnud. **Annaliisa Pillak** oli oma rollis igati veenev – keelatud armastuse ja sõpruse proovilepanek joonistusid hästi välja. Tema soe, mitte liiga suur, kuid mahtu omav metso on särav eriti kõrgregistris, ilus kantileen voolas I vaatuse *Adagio's* ja surmaoootuse *Rondo's*. Tahaks loota, et need kaks noort ja väga kiireid edusamme teinud lauljat saavad oma rollid ka lavastatud variandis, sest tehtud on tohutu töö. Kui isegi draamanäitlejad ütlevad, et roll hakkab oma õiges hingamises elama kümnen- dast etendusest, mis siis lauljast rääkida, kus

iga uue osatäitmise puhul lisandub nii palju oma sisemise pilli häälestumisele.

Kristina Gailite (Läti) kerge sopran sobitus hästi ansamblistesse, kuid tema kõlas on mingi väike kõrvalmõju, mis ei lase täiel määral nautida sooja naiselikkuse poolust, mille vist Mozart sellele ärmsale ja samas kartmatule tegelasele on andnud – julgeb ju Servilia teda kosivale keisrile tunnustada oma tõelist kiindumust Annio vastu.

Publiuse roll on oma muusikaliselt materjalilt napp, kuid väike aaria ning ansamblid andsid võimaluse kogeda, et bass **Priit Volmer** on oma laulmisega võimeline kindlalt seisma sellises väärilises reas.

Järjekordselt oli rõõm tajuda, kui võrd heakõlaline on Estonia orkester. Fantastilised olid aariad, kus lauljaga pikalt duetis küll klarnet (**Vahur Vurm**) või bassettklarnet (**Vello Sakkos**): Maia Lilje Klassikaraadio saatesarjas kuulsime, et Mozarti elupäevade lõpul oli tema parimaks sõbraks suurepärase klarnetmängija, kellele on kirjutatud imeline klarne- tikvintett ja ilmselt on ka neis ooperiaariates arvestatud temasuguse virtuoosi võimetega. Eredad ja erksad olid retsitatiivid, mis juhitud *basso continuo* poolt (**Ivo Sillamaa, Mart Laas**). Dirigent **Arvo Volmer** oli terviku kujundanud heades tempodes, valitses loogika ja tunde tasakaal, mis lõi täiusliku helipildi.

Küll aga sooviks edaspidi: kui tuua teatrila- vale kontsertettekannet, mis oma kvaliteediga võiks asetuda ükskõik millisele Euroopa lavale, siis võiks põhjalikumalt kaaluda, milline fooni- kujundus tasakaalustaks ruumi. Liiga askeetlik ja sobimatu tundus kummaliste mõõtmetega Mozarti portree, millise vahetasid seoses tegevuse käiguga välja mingid veretud, udused pildid. Juba esimesel rõdul istujale jäi pakutavast kuidagi kipakas mulje, teisele rõdule paistis ilmselt veelgi napim osa. Kas oli tegu kunstnik **Anne-Mai Heimola** maitse või kiirustamisega valikul?

Küll aga oli eriline heameel, et seoses renoveerimisega on ilmne saali akustika paranemine – lauljad kõlasid suurepärasel vahekorras. Viimaks ometi!

Helen Lokuta